

Oponentský posudek k disertační práci

Jméno a příjmení studenta	MgA. Juraj Ondruš
Studijní program	Výtvarná umění
Obor	Multimédia a design
Název disertační práce	Etická dilemata strihové skladby v současném slovenském dokumentárním filmu
Autor posudku	doc. Mgr. art. Štefan Švec, ArtD.

Žijeme dobu, ktorá je charakteristická názorovými rozpormi, vytváranými médiami, ale aj sociálnymi sieťami prostredníctvom rôznych informačných aj dezinformačných kanálov. Téma etiky tvorcov v oblasti dokumentárnej tvorby, ktorí sa významne podieľajú na vytváraní kultúrneho povedomia, je teda v súčasnosti nanajvýš aktuálna. I keď v dokumentárnej tvorbe ide v prvom rade o slobodné vyjadrenie názoru autora, treba mať na zreteli spoločenský dosah prezentácie takéhoto názoru. Preto je voľba témy dizertačnej práce Juraja Ondruša veľkou výzvou vysporiadať sa so všetkými aspektami etiky tvorcu a to nie len v oblasti strihovej skladby.

Juraj Ondruš veľmi systematickým bádaním prichádza k odpovediam na otázky, ktoré si položil v úvode dizertačnej práce. Pri skúmaní vychádza zo základných pravidiel strihovej skladby, ako nevyhnutným nástrojom pri vyjadrení myšlienky s prihliadnutím na etickú rovinu. Jednoznačne súhlasím s autorom práce, že etická rovina filmového strihača pri jeho práci, kedy konštruje realitu do príbehu zrozumiteľného divákovi, je omnoho viac nevedomá, než vedomá, resp. ide o podvedomé uvažovanie o možnostiach voľby, čo je podmienené jeho znalosťami, skúsenosťami, ale aj vplyvom spoločenského a sociálneho prostredia (pozn.: tak trochu závidím súčasnej generácii tvorcov, že nemusia riešiť etickú dilemu tvorcu v podmienkach totalitného režimu).

Pri analýze pravdy sa doktorand opiera o názory filozofov a z ich etických princípov vytvára tzv. etické piliere, ktoré sa snaží aplikovať na proces strihovej skladby v dokumentárnom filme. Z môjho pohľadu najcennejšou časťou dizertačnej práce sú analýzy strihovo etických dilem, kde sa opiera o konkrétne riešenia renomovaných strihačov v oblasti dokumentárnej tvorby aj názormi študentov zúčastnených na workshope venovanému tejto tématike.

Celá práca sa vyznačuje precíznou systematickosťou a vytváraním rôznych tabuľkových schém, čo ale miestami kontraproduktívne odvádza pozornosť od témy. Tá je ale významne podporená práve praktickými názormi strihačov, na základe ktorých pomenoval štyri základné etické dilemy a reflexiou témy na vlastnú tvorbu vo filme „Niečo navyše“, kde pomenoval etickú dilemu vlastnú. To, že zvolená téma etických dilem v strihovej tvorbe je živá a aktuálna, svedčia aj reakcie oslovených strihačov, na ktoré sa v práci odvoláva. Nie som si istý, či pri riešení morálnych a etických dilem pomôžu nejaké metódy a tabuľky, ale môžu čiastočne zmeniť nevedomý proces na vedomý. Určite však môže táto práca významne apelovať na spoločenskú zodpovednosť tvorcov pri formovaní kultúrno-etického povedomia divákov.

Bolo by zaujímavé v práci pracovať aj s etickou dilemou, ktorú vyvoláva vzťah tvorcu k zamestnávateľovi, resp. producentovi, teda vysporiadanie sa s konkrétnym zadaním v prípade

odlišného názoru v oblasti etiky. V tejto súvislosti by som si dovoľil doktorandovi položiť otázku do diskusie: „Kde je hranica, za ktorú už strihač nesmie ustúpiť, pri nesúhlase s etickým názorom režiséra, resp. producenta?“.

Dizertačná práca Juraja Ondruša je vypracovaná veľmi prehľadne. Tabuľky výstižne sumarizujú poznatky uvedené v jednotlivých kapitolách. Zaujímavé je v práci sledovať rozvoj jeho vlastného poznania v jednotlivých fázach skúmania a faktory, ktoré jeho poznanie ovplyvnili. Veľmi funkčne sú použité citácie z literatúry iných autorov, na ktoré doktorand reaguje a rozvíja o svoje poznanie.

Zo strihačskou tvorbou Juraja Ondruša som vcelku oboznámený a veľmi ma jeho úspechy tešia. Predložený dokumentárny film „Niečo navyiac“ je práve v etickej rovine veľmi jasným formulovaním etických zásad, ktoré by mali dokumentárni tvorcovia dodržiavať. Vďaka tomu tento film významne napomáha prijímať ľudí s Downovým syndrómom takých, akí sú. Strihač citlivo prekrýva mimiku hlavnej predstaviteľky aj intímne situácie pri obliekaní a podobne. V žiadnom prípade však nejde proti autenticite a nezakrýva fakty s toto chorobou spojené. Záber, kedy po ceste prichádzajú štyri deti – zdravý chlapec, chlapec s protézou nohy, rómske dievča a Dorka s Downovým syndrómom – je signifikantným etickým názorom tvorcov tohto filmu.

Dizertačnú prácu Juraja Ondruša na tému *Etická dilemata strihové skladby v súčasnom slovenskom dokumentárnom filme* týmto odporúčam váženej komisii k obhajobe.

V Bratislave, dňa 30.5.2022

.....
doc. Mgr. art. Štefan Švec, ArtD.